

Studij	PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ ARHEOLOGIJE		
Naziv kolegija	ŽELJEZNO DOBA EUROPE		
Status kolegija	Obvezan		
Godina	II.	Semestar	II.
ECTS	5		
Nastavnici i/ili suradnici	Doc.dr.sc. Martina Čelhar		
Ishodi učenja	<p>Nakon uspješnog svladavanja nastave te polaganja ispita studenti će vladati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razumijevanjem stručno-znanstvenog arheološkog istraživanja, kao procesa utemeljenog na konkretnim znanjima o željeznom dobu Europe, no nadalje na vlastitom logičkom, kritičkom, stoga, kreativnom promišljanju problema. - Vlastitim ekspliciranjem stečenih znanja. <p>Studenti će prepoznavati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Glavne probleme konkretnih kultura željeznog doba Europe. - Najnovija znanstvena dostignuća i teorije vezane uz različite aspekte života tijekom željeznog doba. - Glavne aspekte „duha epohe“ i opću europsku kulturnu dinamiku tijekom I tis. pr. Kr. - Različite vrste sitnih arheoloških nalaza karakterističnih za razdoblje. <p>Studenti će razumjeti:</p> <p>Osnovna načela funkcioniranja kultura željeznog doba, te posebnosti njihovog ustroja u odnosu na prethodnu brončanodobnu epohu u Europi, te u odnosu na razdoblje rimske prevlasti.</p>		
Preduvjeti za upis			
Sadržaj	Upoznavanje kulturnih bitnosti epohe u skladu sa sadašnjom arheološkom istraženošću naslovne teme kolegija. Odabrana predavanja podrazumijevaju komparativni prikaz zbivanja na (halštatskom) prostoru europskog kontinenta tijekom I. tisućljeća pr. Kr., zatim na Sredozemlju (Apeninski poluotok, Jadran, Egeja), te po potrebi i na Bliskom istoku, kao i na stepskom Istoku (Crno more i njegovo šire zaleđe).		
Ispitna literatura	<p><i>ANTIČKI GRČI NA TLU HRVATSKE</i>, Zagreb, 2010. COLDSTREAM, J. N., <i>Geometric Greece</i>, Toronto, 2003. DICKINSON, O., <i>The Aegea from Bronze Age to Iron Age</i>, London-New York, 2006. HAYNES, S., <i>Etruscan Civilization</i>, London, 2000. <i>I CELTI</i>, Milano, 1991 (odabrani članci). <i>IGRECI IN OCCIDENTE</i>, (ur. G.Pugliese Caratelli), 1996 (odabrana poglavlja). PERONI, R., Protostoria dell'Italia continentale, La penisola italiana nelle età del bronzo e del ferro, <i>Popoli e Civiltà dell'Italia antica</i>, v. IX, Roma, 1989. POTREBICA, H., <i>Kneževi željeznog doba</i>, Zagreb, 2013. <i>PRAISTORIJA JUGOSLAVENSKIH ZEMALJA, Željezno doba V, Sarajevo</i>, 1987. <i>RATNICI NA RAZMEDU ISTOKA I ZAPADA</i>, Zagreb, 2004 ROSS HOLLOWAY, R., <i>The Archaeology of early Rome and Latium</i>, London, 1999. EGG, M., Zu den Fürstengräbern im Osthallstattkreis, <i>Die Osthallstattkultur, Akten des Internationalen Symposium</i>, 1994, (ur. E.Jerem, A. Lippert Sopron) Budimpešta, 1996. WELLS, P. S., <i>Beyond Celts, Germans and Scythians, Archaeology and Identity in Iron Age Europe</i>, London, 2002.</p>		
Dopunska literatura	<p>ANDRONIKOS, M., <i>The Royal Tombs and the Ancient City</i>, Athens, 1984. BENAC, A., Kult mrtvih na ilirskom prostoru u praiistorijsko doba, <i>Duhovna kultura Ilira</i>, Sarajevo 1984 <i>GLI ETRUSCHI</i>, Venezia, 2000 (odabrani članci) GOVEDARICA, B., Zwischen Hallstatt und Griechenland: die Fürstengräber in der frühen Eisenzeit des Mittelbalkans, <i>GCB I XXXII/30</i>, Sarajevo, 2002. <i>ITALIA OMNIUM TERRARUM ALUMNA</i>, Milano, 1990 (odabrana poglavlja). <i>ITALIA OMNIUM TERRARUM PARENS</i>, Milano, 1989 (odabrana poglavlja). <i>LES ETRUSQUES ET EUROPE</i>, Paris, 1993 (odabrani članci). PALAVESTRA, A., Kneževski grobovi starijeg gvozdenog doba na centralnom Balkanu, <i>Posebna izdanja 19, Balkanološki institut SANU</i>, Beograd, 1984. PALAVESTRA, A., Strongholds of Power, The Territorial Aspects of the Princely Tombs of the Early Iron Age the Central Balkans, <i>Balkanica XXVI</i>, Beograd, 1984. PARE, C. F. E., Chronology in Central Europe at the end of the Bronze Age, <i>Absolute Chronology, Archaeological Europe 2500- 500</i>, Kobenhaven, 1996. TERŽAN, B., <i>Starejša železna doba na slovenskem Štajerskem</i>, KatMon 25, Ljubljana, 1990.</p>		

Oblici provođenja nastave	Predavanja se izvode „ex-cathedra“ metodom, no nadopunjenom raspravama o temi, kao i različitim načinima izravnog upoznavanja relevantnih arheoloških problema i grade, npr, u odgovarajućim muzejima, na arheološkim nalazištima, i slično.
Način provjere znanja i polaganja ispita	Pismeni i usmeni ispit
Jezik poduke	Hrvatski
Način praćenja kvalitete	Studentske ankete

IZVEDBENI PROGRAM (NASTAVNI SADRŽAJI PO TERMINIMA)		
PREDAVANJA	TERMIN	utorak, 11,00-13,00
	Prostorija	SK-101
	Konzultacije	srijeda, 12,00-14,00, kabinet profesora
SEMINAR	TERMIN	utorak, 13,00-14,00
	Prostorija	SK-101
	Konzultacije	srijeda, 12,00-14,00, kabinet asistenta
VJEŽBE	TERMIN	
	Prostorija	
	Konzultacije	

PREDAVANJA		
TERMIN	SATI	SADRŽAJ
26. 02.	2	<u>Željezno doba Europe: teze za sintezu epohe</u> -Nova kulturna dinamika: proto/povijesna -Temeljne kulturne promjene u I tis. pr. Kr.: proto/urbanizacija - Kulture, kulturne različitosti, kulturni krugovi i etničke (jezične) cjeline - Oblikovanje naroda Europe: Grci, Etrušćani, Latini, Italici, Iliri, Kelti, Skiti i drugi. - Pojmovi: kulturno „središte“ (Grci, Etrušćani) i „periferija“ (halštatski kulturni krug, Balkan, itd.); reprezentativne pojave kulturne interakcije, sinteze i akulturacije
05. 03	2	<u>Terminologija, periodizacija, kronologija</u> -Temeljne kronologije i periodizacije (P. Reinacke, H. Müller- Karpe, K. Kilian, R. Peroni, C. F. E. Pare) - Metodologija proučavanja proto/povijesne epohe I tis. pr. Kr. - Premise za arheološku „rekonstrukciju“ željeznodobne „slike svijeta“
12. 03.	2	<u>Ključni kulturni procesi epohe:</u> - Nastanak kultura: ogledni primjeri kulturnog (i etničkog) dis/kontinuiteta kasnog brončanog doba u novu epohu na Sredozemlju, u halštatskom svijetu, Podunavlju, Egeji i drugdje po kontinentu. -Grčka: protogeometrijsko/geometrijsko doba - Kulturni horizont <i>Terni I- III</i> , (Umbrija, 10. -7. st. pr. Kr.) - Počeci etruščanske civilizacije: <i>Tarquinija</i> I-II - Pojam <i>villanoviano</i> I-II
19. 03.	2	<u>Ključni kulturni procesi epohe:</u> - Halštatski svijet; pojam „jugoistočnoalpskog kulturnog kruga“ - Jadranski svijet na dvjema obalama i u zaleđu; Glasinac, Makedonija, Albanija.
26. 03.	2	<u>Rim i arhaični Lacij (<i>Latium Vetus</i>)</u> -Horizont <i>Tolfa- Allumiere</i> : 10. st. pr. Kr. -Pregled i kronologija starijeg željeznog doba: <i>Lazio I-IV</i> .: Colli Albani, Pratica di Mare (<i>Lavinium</i>), <i>Lanuvio</i> , Castel di Decima, <i>Satricum</i> , Palestrina (<i>Praeneste</i>), La Rustica i dr. -Arheološka topografija Rima: Forum, Esquilin, Palatin, Quirinal, Capitolij, S. Ombono - Rim: između povijesti i mita

2. 04.	2	<u>Grci na Zapadu</u> -Kolonizacija u 8.-7./6. st.pr. Kr. (eubejska, korintska, fokejska, rodska) - Magna Grecija -Prvi dodiri Grka i autohtonih zajednica na Jadranu -Povijesni i arheološki izvori (keramika) relevantni za temu
09. 04.	2	<u>Uspon kultura</u> -Društvo/institucije, stratifikacija, ekonomija (metalurgija željeza; europska razmjena dobara), religija tijekom 8/7. - 6/5. st. pr. Kr. - Grčka: „orijentalizirajuća revolucija“; „orientalizante“ epoha (720- 580. g.pr. Kr.) na Apeninskom poluotoku (Etrurija, Lacij, Picenum i drugo); <i>orientalizzante settentrionale (Felsina/Bologna; Veneti; „svijet situla“)</i> ; jugoistočnoalpski svijet
16. 04.	2	<u>„Prinčevski“ pokopi</u> -Od Etrurije i Cipra do Martijanca, Kaptola, Hochdorfa, Glasinca i Vergine - Njihova društvena i religijska uloga
23. 04.	2	<u>Glavne društvene figure i funkcije u arheološkom zapisu:</u> -Ratnik/heroj -Vladar-svećenik -Analiza europskih reprezentativnih uzoraka (grobovi, likovni oblici, pisani podaci) u ključnim razdobljima željeznog doba, od nastanka do završetka epohe.
30. 04.	2	<u>Kult mrtvih</u> - Grobno odijelo: komparativni pregled odabranih europskih primjera - Tipologija/kronologija i društveno- religijska simbolika posmrtno nošnje (mogući tragovi eshatologije).
7. 05.	2	<u>Procesi urbanizacije</u> -Protourbani elementi: Sredozemlje (Jadran) i kontinent - Nastanak gradova (urbane strukture: monumentalna profana i sakralna arhitektura (svetišta/hramovi): Grčka; Etrurija: Pyhrgi, Murlo; Lacij; Jadran: grčki i rimski urbani utjecaji)
14. 05.	2	<u>Umjetnost</u> -Slikarstvo: monumentalno (grobno, na stijenama); na keramici (etruščanskoj, grčkoj, autohtonij: npr. na geometrijskoj apulskoj i albansko-makedonskoj). -Pojava monumentalne skulpture -Keramičke tehnike i stilovi -Antropomorfni likovni i religijski koncept -Temeljne ikonografske sheme, teme i likovni stilovi u I. tis. pr. Kr.
21. 05.	2	<u>Religija</u> - Odabrani uzorci za analizu: božanskog i funerarnog kulta; glavni simboli; slike, najstariji pisani (nadgrobni i drugi spomenici)
28. 05.	2	<u>Kelti</u> - Na matičnom prostoru -Latenski horizonti
07. 06.	2	<u>Mlade željezno doba na Jadranu</u> - Kvalitativne promjene u zadnjim fazama istočnojadranskih kultura: od histarske do delmatske i južne Dalmacije.; ilirska država i <i>romanizacija istočnog Jadrana</i>

Seminar		
TERMIN	SATI	SADRŽAJ
26. 02.	1	Uvodno predavanje, podjela seminarskih tema
05. 03.	1	Grupa Dalj
12. 03.	1	Grupa Martijanec-Kaptol
19. 03.	1	Grupa Budinjak
26. 03.	1	Kolapijani

02. 04.	1	Japodi
09. 04.	1	Situlska umjetnost
16. 04.	1	Histarska grupa
23. 04.	1	Import kod Histra Histarska kamena plastika
30. 04.	1	Liburnska grupa
07. 05.	1	Srednjodalmatinska grupa
14. 05.	1	Željezno doba na južnojadranskom području
21. 05.	1	Dolenjska grupa
28. 05.	1	Svetolucijska grupa
04. 06.	1	Notranjska grupa

UVJETI POHAĐANJA NASTAVE I POLAGANJA ISPITA

UVJETI POHAĐANJA NASTAVE, POLAGANJA ISPITA I TERMINI ISPITA	